

OBSAH

Předmluva	4
1. Uplatnění Strukturovaného učení v běžné škole: základní myšlenky	6
2. Jak se hodí prvky, které jsou pro Strukturované učení typické, do běžné školy?	8
2.1. Strukturalizace prostoru	10
2.2. Časová strukturalizace	15
2.3. Pomůcky pro organizaci času/pro samostatnou práci	17
2.4. Strukturalizace úkolů a instrukcí	21
3. ... KDO to zvládne?	39
3.1. Kvalifikace školního asistenta	40
3.2. Úkoly a kompetence školního asistenta	40
3.3. Krabice, kterou „musíte mít“ – praxí prověřená pomůcka pro využití ve výuce	41
3.3.1. Příklady k použití materiálů z krabice	42
4. „Můj žák mi to neříká!“	48
4.1. Výběr informací	49
4.2. Efektivní žádost o pomoc a sdělení rozhodnutí	52
5. Mají to vědět ostatní?	54
5.1. Prezentace o Maxovi a Aspergerově syndromu – jak k tomu došlo	57
5.2. Další nápady, jak vysvětlit autismus a zveřejnit diagnózu	65
5.3. „Outing“ jako řešení všech obtíží?	66
6. „Nemám chuť... a proč mám vlastně...?“	67
7. Ach jo, všechno je jinak	73
8. Jak nevýhody kompenzovat?	79
Použitá literatura a informační zdroje	80

2. JAK SE HODÍ PRVKY, KTERÉ JSOU PRO STRUKTUROVANÉ UČENÍ TYPICKÉ, DO BĚŽNÉ ŠKOLY?

S uplatněním Strukturovaného učení v praxi jsou často spojovány určité postupy, vizuální pomůcky a prostředky komunikace. Častý je také názor, že Strukturované učení spočívá v přípravě denních plánů z obrázkových karet, nabídky strukturovaných úkolů a v přibližování každodenních úkolů v podobě procesních schémat sestávajících z jednotlivých kroků. Jasně rozdělení prostor na jednotlivé označené části, zřizování (oddělených) individuálních pracovních míst je nutnou součástí práce podle Strukturovaného učení, stejně jako použití komunikačních tabulí a používání „přihrádek“ pro odkládání použitého materiálu.

„Strukturované učení není nic pro mého žáka“, pak znamená „On přeci umí mluvit, číst a psát!“

Příčinou takových výroků je však zkreslená představa, která o použití Strukturovaného učení panuje. I když výše uvedené postupy jsou často součástí této metody, nejsou vyloženou nutností. Vždy záleží na tom, jaká podpora je potřeba a v jaké formě. Ne každý žák s PAS potřebuje individuální pracovní místo a ne každý potřebuje instruktáž pomocí obrázků. Tak, jako někteří žáci neumějí používat obrazové návody, protože je vůbec nepochopí, jsou pro jiné žáky naprosto zbytečné, protože si věci umí dobře zorganizovat i bez nich.

Metoda Strukturovaného učení nemůže být posuzována na základě jednotlivých konkrétních materiálů nebo postupů. Charakteristický je spíše základní přístup: platí, že na základě dokonalého pochopení autistického vnímání a jeho vlivu na učení a chování žáka je individuálně uzpůsobeno vyučování. Na základě toho, co víme o zvláštích, které lidé s autismem při zpracovávání informací mají, je možné odvodit některé obecné postupy v oblasti komunikace a ve vyučování. Zpravidla jsou efektivní, v jednotlivých případech je však třeba kontrolovat jejich přiměřenost.

Podle našeho názoru se žáci s poruchou autistického spektra bez ohledu na jejich intelektové schopnosti často potýkají s následujícími problémy:

- porozumění významu sdělení/doslovné porozumění řeči,
- rychlost reakce na ústní pokyn,
- časová orientace a cit pro čas,
- prostorová orientace,
- organizace úkonů; iniciativa a systematika,
- flexibilita,
- rozhodování,
- schopnost odhadu,
- empatie,
- schopnost vnímání a interpretace sociálních signálů,
- schopnost práce s výjimkami a schopnost reakce v případě porušení pravidel.

Postupy, které se zabývají těmito oblastmi, obsahují také konkrétní formy pomoci. Mimo jiné jsou to následující základní postupy, které jsou charakteristické pro Strukturované učení:

- uzpůsobení (mluvené) komunikace a její vizuální podpora,
- poskytnutí instrukcí ve vhodné formě – často i ve vizuální podobě,
- poskytnutí pomůcek pro orientaci v čase a prostoru,
- provádění nácviku obecných vzorců chování pro systematické a rutinní činnosti,
- podpora flexibility,
- poskytování pravidel a pomůcek pro rozhodování,
- vysvětlování (sociálních) souvislostí.

Použití těchto postupů není vázáno na určitou rozumovou úroveň. Nejen pro lidi s Aspergerovým syndromem je přínosem, když je jim informace zprostředkována nejen verbálně, ale doprovázejí-li rozhovor také poznámky a (nebo) náčrty. Instrukce a návody je možné připravit tak, aby byly přiměřené věku i schopnostem uživatele. Kontrolní seznamy v písemné podobě a instrukce týkající se denního programu pak patří k obecně používaným pomůckám strukturalizace v každodenní praxi. Pomocí strukturalizace a vizualizace je možné zvýraznit souvislosti, a učinit tím celkovou situaci transparentnější. Tyto techniky pomáhají zprostředkovat informace takovým způsobem, aby je příjemce mohl dobře zpracovat a na jejich základě efektivně jednat. Jak tohoto bude nakonec dosaženo – tedy jakou formu budou mít – Strukturované učení nepředepisuje.

V další kapitole se zabýváme jednotlivými způsoby strukturalizace, tak jak jsou známy podle metodiky „klasického“ Strukturovaného učení, a ukazujeme, jak by mohly vypadat odpovídající formy podpory v běžné škole.

2.1. STRUKTURALIZACE PROSTORU

Opatření v oblasti strukturalizace prostoru slouží k tomu, aby byly zdůrazněny souvislosti ve fyzickém prostředí. Pomáhají lepší orientaci a odpovídají na otázky: Kam co patří? Kam se co dává? Kde mám být/kde je či místo?

Zde platí pravidlo, že předměty by měly být v prostoru rozmístěny a uspořádány tak, aby pokud možno optimálním způsobem podporovaly orientaci a učení žáka s PAS.

Při „klasickém“ použití metodiky Strukturovaného učení pro lidi s větším rozumovým hendikepem je možné vybrat následující pomůcky:

Rozdělení místnosti na jednotlivé pracovní oblasti

Nálepky na zásuvce ukazují, co do ní patří.